

زبست شیعی

مناسکی عودی مسلمانان در ایران امروز

دیوید تورفیل

مترجم: سید شهاب الدین عودی

ویراستار علمی: الله کرم کرمی پور

نشر آریا

۱۳۹۹

تورفیل، داوید Thurfell, David
زیست شیعی: مناسکی شدن مسلمانان در ایران امروز/ دیوید تورفیل؛ مترجم سیدشهاب الدین عودی؛ ویراستار علمی الفکر کمبریج.
اصفهان: آریا، ۱۳۹۷.
۳۹۲ ص: ۵/۱۴/۲۱۶/۵ س.۴
۲-۵۹-۸۶۷۹-۶۰۰-۹۷۸

سرشناسه
عنوان و نام پدیدآور
مشخصات نشر
مشخصات ظاهری
شابک

وضعیت فهرست نویسی فیفا
عنوان اصل : Living Shi - ism : instances of ritualisation among Islamist men in contemporary Iran : ۲۰۰۶

یادداشت کتابخانه

عنوان دیگر مناسکی شدن مسلمانان در ایران امروز

موضوع زندگی مذہبی (شیعہ)

Religious life -- Shi'ah موضوع

موضوع

شیعیان -- شعایر و مراسم مذهبی

Shiites -- Rites and ceremonies

موضوع عبادات شیعہ

Shi'ah -- Customs and practices موضوع

بازگشت به دین

Religious awakening موضوع

ایران -- زندگی و آداب و رسوم دینی

Iran -- Religious life and customs موضوع

شناسه افزوده عودی، سید شهاب الدین، ۱۳۶۶، - مترجم

د. محمد افزود ک. در، الله کرم، ۱۳۴۹ - ویراستار

ردہ بندی کرہ BP۲۲۶/۲/ت۹۹۱۳۸

۲۹۷/۴۶۶ رده بندی رسمی

شماره کتابشناسی ۵۳۶۰

نشر آرمیا

زیت بیعی

مناسکی شدن مسلمانان برادران امروز

دیوید تورفیل

مترجم: سید شهاب الدین سودی

ویراستار علمی: اللہ کرم کرمی پور

طراحی و صفحه‌آرایی: گروه فرهنگی هنری مسک

شایک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۶۷۹-۵۹-۲:

شمارگان: ۳۰۰ نسخه / نوبت چاپ: اول ۱۳۹۹ / قیمت ۴۰۰۰۰ تومان

کلیه‌ی حقوق محفوظ و مخصوص نشر آرما است.

تکثیر، انتشار و باز نویسی این اثر یا قسمتی از آن (به هر صورت از قبیل کاغذی، الکترونیکی و صوتی)

بدون اجازه‌ی مکتوب ناشر ممنوع است و پیگرد قانونی دارد.

فهرست

قدردانی و تشکر/ ۱۱

مقدمه مترجم/ ۱

مقدمه نویسندگان برای ترجمه فارسی/ ۲۹

مقدمه ویراستار علمی/ ۳۳

فصل اول: مراحل حرکت/ ۳۱

۱. آغاز/ ۴۶

۲. منابع اطلاعاتی (اطلاع رسانی)/ ۴۶

۳. موقعیت من در اجتماع مورد مطالعه/ ۵۲

۴. اهداف پژوهش/ ۵۹

۵. تاریخچه مطالعات دین و فرهنگ ایران/ ۶۱

فصل دوم: آماده سازی صحنه/ ۶۹

۱. صحنه کلان/ ۷۱

۲. صحنه خرد/ ۷۱

۳. عناصر/ ۸۶

فصل سوم: بدنمندی تقوا/ ۹۱

۱. بدن و بدنمندی؛ پیشینه نظری/ ۹۵

۲. تنویریه کردن اسلام در زندگی روزمره/ ۱۰۲

۳. اسلام زیسته شده در زندگی روزمره/ ۱۲۸

۴. نتیجه گیری/ ۱۴۵

فصل چهارم: اشعار عاطفی/ ۱۵۱

۱. عاطفه و مناسک: برخی نکات نظری/ ۱۵۵

۲. بهجت حزن/ ۱۶۸

۳. عمل مناسکی شده/ ۱۷۷

۴. مورد امیر/ ۱۸۶

۵. نتیجه‌گیری/ ۱۹۳

فصل پنجم: ابزارهای حجیت بخشی/ ۱۹۷

۱. حجیت بخشی/ ۲۰۳

۲. ابزارهای حجیت بخشی در مناسک مسجد/ ۲۱۲

فصل ششم: ابن عربیت؟/ ۲۲۹

۱. استایش مرجعیت: مورد مستعار/ ۲۳۳

۲. نکوهش روحانین: مورد جیمی/ ۲۴۷

۳. بحث/ ۲۵۱

فصل هفتم: سخنرانی‌ها و مرثیه‌خوانی‌ها/ ۲۵۵

۱. سخنرانی‌ها/ ۲۶۱

۲. مرثیه‌خوانی‌ها/ ۲۸۳

فصل هشتم: خلاقیت مناسک/ ۲۹۳

۱. خلاصه/ ۲۹۵

۲. تأملات روش شناختی در بازنگری/ ۳۰۰

۳. مناسکی شدن و معنا/ ۳۱۰

۴. اهداف و معانی مناسکی شدن: نتایج/ ۳۲۹

۵. زندگی جاری است.../ ۳۳۵

فهرست منابع/ ۳۳۹

یادداشت‌ها/ ۳۶۳

زیست شیعی پژوهشی درباره اسلام شیعی در ایران امروز با محوریت زندگی روزمره شیعیان است. در گذشته کتاب بر مضامینی مانند تشیع زیسته، فرایند مناسکی شدن، بدنمندی، نقش‌های جنسیتی، فرایند حجیت بخشی، عواطف، فرایند جامعه پذیری و تغییرات اجتماعی زندگی شیعیان در ایران امروز است. این پژوهش نشان می‌دهد که یک ایرانی شیعه در ایران امروز و هم‌اکنون با تغییرات چشمگیر کشور پس از انقلاب اسلامی و هم‌گام با مدرن شدن در کنار مسائل خانوادگی و فرهنگی و اجتماعی و سیاسی و اقتصادی، چگونه برای فائق آمدن بر دشواری‌های زندگی خود، اسلام را در زندگی روزمره‌اش تئوریزه کرده و چطور مذهب تشیع را پوست و گوشت و استخوان خود، زندگی و تجربه می‌کند.

پژوهشگر، مسجدی در اصفهان را انتخاب می‌کند و پنج نفر از ناگزاران آن مسجد را برای پژوهش کیفی از نوع مردم‌نگاری، برگزیده و به عنوان اطلاع‌رسان یا منابع اطلاعاتی خود قرار می‌دهد؛ هرچند هنگام کار میدانی، با سایر افراد نیز ارتباط برقرار می‌کند و از مصاحبه با آنان نیز در کار خود بهره می‌برد. دیوید تورفیل با مشاهده مشارکتی تا حد امکان در بیشتر مناسک، جشن‌ها، سوگواری‌ها، سخنرانی‌ها، روضه‌ها و جلسه‌های قرائت قرآن در مسجد مدنظر و سایر مناطق اصفهان، حضوری همدلانه دارد. وی همچنین در طول مدت مطالعه‌اش تحولات فرهنگی و ارزشی و سیاسی و اجتماعی و اقتصادی جامعه‌ای که منابع اطلاعاتی (اطلاع‌رسان‌ها یا مطلعین) در آن

زیست می‌کنند و حتی شرایط خانوادگی و روان‌شناختی آنان را بررسی می‌کند تا به درکی مناسب برای توصیف غلیظ آنان دست یابد.

در این کتاب شرح داده شده است که چگونه شیعیان به مناسک دینی خود عمل می‌کنند و همین‌طور چگونه احکام دینی و دستورات اخلاقی معصومین (ع) بر رفتارهای شیعیان تأثیر می‌گذارد و از این طریق، «تشیع عملی و زیسته شده» در ایران امروز معنا بی‌یابد. باتوجه به اینکه عمدتاً در جوامع آکادمیک و غیرآکادمیک غربی، به محض نام بردن از اسلام، اهل سنت به ذهن‌خطور می‌کند و یا اسلام صرفاً به عنوان اسلام سیاسی در نظر گرفته می‌شود، نویسندگان می‌خواهد به جوامع غربی نشان دهد که اسلام، تشیع را نیز شامل می‌شود و نیز نمی‌توان گفت اسلام فقط یک دین سیاسی است، بلکه اسلام و به‌طور خاص تشیع، در کشوری به نام ایران به منزله مذهبی همه‌جانبه در تمام مراحل زندگی افراد حضور دارد، همه‌جا به کمک دین‌داران می‌آید و زیست می‌شود. در اسلام و به خصوص تشیع غنی وجود دارد که سبب می‌شود اسلام تکیه‌گاه انسان باشد و نیز در موقعیت‌های مختلف برای تعیین معانی گوناگون داشته باشد. به عنوان مثال، همان عبادتی که به یکی از منابع اطلاعاتی، علی‌بختیاری، کمک می‌کند که بر افسردگی خویش غلبه کند، به امیر کمک می‌کند تا بر فعالیت درسی و پژوهشی تمرکز کند و به محمد مهدی چنان نیرویی می‌دهد تا برای آسایش خانواده‌اش تلاش کند.

نویسنده بر آن است که معنای مناسکی شدن افراد، تجربه‌های زیسته منابع اطلاعاتی‌اش بیاید. او در پایان بیان می‌کند که یافتن یک معنای مشخص برای مناسک و مناسکی شدن امکان‌پذیر نیست. در عوض، وی کوئید است تا دریابد که از دیدگاه افراد مورد مطالعه‌اش، چگونه ابعاد مختلف زندگی روزمره به صورت مناسکی و بدنمند شده در نظر گرفته می‌شود. در این نگاه، مناسک در موقعیت‌های مختلف و برای افراد مختلف و در زمان‌ها و مکان‌های مختلف، معانی متفاوتی دارد و نمی‌توان برای همه دین‌داران، معنای یکسانی را از عمل به مناسک استنباط کرد. دیوید تورفیل با روایت کردن زندگی منابع اطلاعاتی (اطلاع‌رسان‌ها)، داستان زندگی آنان را با مضامینی

همچون عواطف، بدنمندی، مناسک و مرجعیت پیوند می‌دهد. با این روش، محقق نشان می‌دهد که اسلام در ایران امروز، همان‌گونه که منابع اطلاعاتی آن را تجربه کرده‌اند، از طریق عواطف و بدنمندی و فرایند مناسکی شدن و فرایند حجیت بخشی به نظامی همه‌جانبه تبدیل شده که در تمام مراحل زندگی شیعیان حضور دارد و آن را معنادار می‌کند.

این کتاب شامل هشت فصل است؛ در فصل اول، پژوهشگر هدف از انجام دادن پژوهش را بیان می‌کند و اینکه خواهان بحث درباره معنای مناسکی شدن در زندگی و تجربه‌های زیسته شیعیان در ایران امروز است. کتاب با توصیف مبتنی بر نگاه غربی نویسنده درباره وسیع‌دین‌پژایان معاصر و تحولاتی که از لحاظ دینی و سیاسی از انقلاب اسلامی تا آغاز مطالعه وی، ادامه یافته است، آغاز می‌شود. سپس نویسنده وضعیت ایران آن زمان را از زاویه دید خودش توصیف می‌کند. در ادامه، او گروه مورد مطالعه خود یا منابع اطلاعاتی (اطلاع‌رسان‌ها) را، از میان مردم شیعه در اصفهان هستند، معرفی می‌کند. وی وضعیت زندگی منابع اطلاعاتی را شرح می‌دهد؛ همچنین دلیل انتخاب این پنج نفر خاص را نیز بیان می‌کند. این افراد همان صاحب‌سوندگان و محور اصلی مطالعه هستند. پس از آن پژوهشگر درباره دلایل انتخاب اصفهان به عنوان شهر مورد مطالعه و دلیل انتخاب آن مسجد خاص به عنوان میدان اصلی پژوهش و اجتماع مورد تمرکزش توضیحاتی ارائه می‌دهد.

در ادامه، نویسنده موقعیت خودش را به طور کلی در جامعه شیعی ایران و به طور خاص در اجتماع مورد تمرکزش، یعنی مسجد شرح می‌دهد. نویسنده نظر خود درباره افراد آن اجتماع و نیز نظر اولیه اعضای آن اجتماع به خودش و نیز روش‌ها و تمهیدات استفاده شده برای نزدیکی به آن جماعت و کم‌رنگ کردن مرزها را توضیح می‌دهد. همچنین محقق از زندگی خودش برای خواننده مطالبی بازگو می‌کند و درباره اوضاع دینی و اجتماعی جامعه‌ای که در آن رشد یافته صحبت می‌کند. او که خود مسیحی است، شیوه تعاملش با شیعیان را شرح می‌دهد.